

Alba-Julia, 10. Noembre 1859,

Multu stimate Domnule Redactoru!

In Nr. Gazetei 41 din anulu trecutu se a incunoscintiatu on. publicu reposarea locutientelui prim. Ioane Anton din c. r. regimentu de infanteria M. Principe Baden Nr. 51 si astrucarea osemintelorui lui; asta data unu onóre a areta, ca unii amicii caldurosi, patrúsi de cea ce va se dica „simtiú comunu“ lasara a se face intru pomenirea amicului, si atestarea simtiementelorui lorui, unu monumentu de pétra cioplita, care se asiedia si redica in 5. ale l. c. la locului seu.

Lasandu altoru se descrie marimea, forma, si gustulu dupa care e lucratu acestu monumentu, me marginescu a areta numai inscriptiunea ce o are si ne iertandume modestia celorui ce contribuira ca sa se faca, ale caroru nume sunt insemnate in frontespiciu, a le insira aici *), me marginescu a areta numai inscriptiunea din laturea despre mormentu, care e asia :

Militariu fiindu nascutu

In Nasaudu am crescutu,

Disciplu lui Marianu,

In regimentulu romanu,

Ce astadi e decoratu.

Diece ani am militatu.

Supralegmanu am muritu

Io an Anton mau numitu.

*) Celi ce asiediara monumentulu voru ierta, daca le vomu spune ca nu urmara datina de pene acum, — ci lu pusera intorsu.

Legundu cineva numa in fuga acesteia i vine si ne vrendu se intrebe: cine e Marianu la care fú erolu nostru disciplu; elu fú acelu dascalu mare care are astadi mai bine de una suta invetiecel vii in armata aptivi, cam jumetate din acestu Nru pensiunati; eara unu altu numero multu mai insemnata decatu acesteia in deregatorii civili, asia, catu a nevolia vei intra in vero cancelaria din patria, in care se nu dai de disciplii de ai lui; ca se taca de cetele de dascalii, preoti, si notari comunali, carii au crescutu si trecutu prin manile lui. Óre, dicu, acestu barbatu raru, ce se ivi ca unu lucéfera pre unu scurtu tempu intre ai sei, are si elu o petricica la capu ca disciplulu lui? Cu dure, si spre umilirea tuturor celorui ce sunt in apropiarea osementelorui lui debe se dicu, ca „nu.“ Ce e mai multu chiaru si unele scóle intemeiate prin staruintia lui cea de fern, sunt mare parte parasite si mai multu decatu asia.

Ce se dicema de acésta stare? Mie-mi vine se dicu cea ce a disu istoriculu despre Adrianu: „ca acesta pismuindu gloriei lui Traianu a lasatu sa se strice podalu celu facuse acesta preste Dunare. —

Ci se lasamu patima la o parte, se trecemu pucintelu preste atatea repóрте laudatorie de starea si in florirea scólei cutare, si cutare, — sciundu starea adeverala cea de acasa — si se o marturisimu pre facie, „ca afara de Brasioveni am dormitu cu totii, séu ne am ocupatu numai cu curente, . . . se vedi ca ici, colo, cate unu pariete de scóla, se zidi si cate o casutia intréga, dar acesteia séu sau háitu pene acum, séu se voru hai mane, poimane, neportandule cineva de grije. —

Cine pórtá pecatulu acestoru rele? „Noi toti“

poporul: pentru ca nu'si cunoște bine folosele și interesele sale „el nu prea vrea să se dea copii la școală, și de cumva i a dat, nu vrea să plătească lesne la dascălu, noi înțeleginția, dascăli, preoți, protopopi, notari scl. și alți învețiați încă purtăm peccatul pentru ca ne „place să nu ne facem de ură, se nu ne stricăm cu poporul pentru școli și pentru învețiați.“ În privinția această ne place a fi filosofi, să nu dăm loc la nece o silă din afară. Ratacita filosofia! Oare de nu ar' porunci oficiile politice să se mature și curăție stratele de prin orășe, urlăele său hornale de pro la case, și de nu va pune pe celi ce neglegu aceste, mai puternic ambi de noroiu, nu te ai înadusi de putri prin orășe? și mai remanerear vre unu sat neperlită la țera? Mi aduc aminte de o caricatură ce o vedui mai cesti ani în o gazeta germană care reprezenta pre alesii satului dându o rugă în scrisu la comisariulu locului, prin care'l rugă, se le dea porunca ca se'si dirăga calea în satulu lor, ca nu mai pot ambli cu carele.“ Vedeți așa e țerănu, nu numa cel romanescu ma și cel de alt neam, elu fără porunca său indemnare luminandulu și convingundulu bine nu face nimicu; și noi suntemu filosofi, nu vrem se i poruncim, nu vrem să determinam „ca totu omulu, totu fumulu au are copii, au n'are e detoriu se dea la dascălu 3, 4, 5 metrete de grau, cucuru, ovesu, său atătea ferii de viu după cum va fi economia locului *). Ce e mai multu, nu vrem se poruncim se dea la dascălu pentru învețiațulu copililor, nici cea ce dau la unu pastoriu pentru paditulu boilor, calilor etc. De am fi numai noi singuri în asta țera, și nu am avé înainte ochiloru pre sasi și pre evrei, nu te ar prinde nice o mirare; ma când vedem ca acestia dau la dascălii copililor loru câte 3 metrete grau curatu, o pane mare și una fontura de bucate de fiecare copil, căra ovreii câte 5—10 fr. și noi nu vrem să-i imitam, debe se crepi, și se injuri tôte filosofii! Să nu cređa ci-

*) E gresita norma ce s'a luat ca numa celu ce are copii să plătească la dascălu, acesta e al comunei, nu al copililor, — și acestia dau pentru comuna recruti și pentru celi ce nu au copii, — care lipsind ar trebui să se cumpere cu banii turtoror.

neva însă ca dăra acestia facu aceste de volia bună! nu! e lege, e dat'na comună, care debeșe o asculte, și urmăza totu. — Ei bine, dar romanii su saraci, ei nu au mosii și vinei ca sasi, ei nu au bani, ca evreii; așa e, ma ei totu au atatu, în catu potu da fiecare pre an 20—40 fr. pre vinarsu și alte beuturi ca acestia, și mie mi ar plăcé mai multu să vedu ca-i secutiesce judele satului pentru plata dascălului, decatu pentru vinarsulu jidovului! —

Natura omului — învețiațu ne învețiațu totu atatu — preste totu e așa: Când are multu, bea, mananca, și chiețuescu multu, când are puțin, se indestulesce și cu acesta; apoi bine șcim, ca mai multi moru de satuli, decatu de flamandii. — Ma se lasu eu aceste, și să trecu în numerulu filosofilor ne mai facundu sange reu la celi ce voru lege și audi de o predică așa macră, și să me adresezu la disciplii lui Marianu rugandu-i, ca în recunoștința meritelor acestui rar barbatu se contribuē fiecare câte unu fiorinu, doi, ca se'i facă, nu numai unu monumentu demnu de memoria lui, ci chiaru și unu fundu, care să i pörte numele, și să serbăscă dreptu de fundu școlariu pentru școlele din ținutul stersului regimentu.

Cui se încređa DD. contribuitori banii și administrarea lor, se voru înțielege, după ce voru vedé, catu s'a adunatu; pene atunci i ar puté încrede D. profesoru Panga în Orlatu, despre care șcim încredințatu ca va primi această sarcină asuprasi, și se va strădui a respunde încrederei ce i se ar da! —

A. S.

Excursiune agronomică în Libverda Boemiei.

În 6. Septembrie n. 1859 pornisăm din Libverda prin Tecen — $\frac{1}{2}$ ora din Libverda — la Bodenbach — $\frac{1}{2}$ ora dela Tecen — unde ne suirăm pe caru de feru, cu care mersăram pene la cetatea Lobositz. Fiindu nopțe întunecăsa nu putuim pré multe observa; dealungulu drumului vedurăm numai nescă locuri bine pregătite pentru semenaturile de tómu. — Sosindu din murtii, care la Tecen se afla în număr mare, la Lobositz,

aici ni se deschisera ochiloru nescce lunci mari si frumóse; unde e clima mai calda, aflaramu si vii multisióre.

Nu de parte de aici si totu pe acestea lunci (siesiuri) se afla si locul unde se cultiva celea mai renumite vii ale Boemiei — Melnicu. — Acésta impregiurare imi facu calatoria mai dulce si 'mi deschise inima la nescce simtieminte si cugete de a impartasi unele imbunatatiri agronomice fratiloru mei romani.

In numitulu locu se afla unu dominiu alu Inultimii Sale principelui D. A d o l f S c h w a r z e n b e r g. Fiindune tempulu scurtu, cercetaramu numai edificiele economice, care tóte le aflaramu in ordine buna; lunga curte (in ocolu) vediaramu si gunoiu strinsu si rezervatu, care inca era in stare buna, tesaurulu acestu nesurrogabilu la portarea agronomiei, fara de care acésta pe cele mai multe locuri nu póte prospera.

Pe aici 'lu sciu mai bine pretiui, de catu pe la noi si si punu una stradania mare spre strinjerea si prepararea lui; ar fi de doritu, cugetamu in mine, ca in patria mea sa se puna fratii mai cu adinsulu la adunarea si intrebuintiarea lui. —

Fiindu in cetatea Leitmeritz tocma se tienu una adunare pentru immultirea stupiloru, tinerea si pastrarea loru in stare buna s. a. — In asta privintia me puseu in spiritu in mijloculu poporulu nostru si ostandu diceamu: Sermane romane, odinióra invetiara tóte órdele barbare dela tene si economi, si arta de a cultiva albinetulu o canta odinióra chiaru si poetulu celu renumitu Virgiliu, si acum unde ai ajunsu aruncatu ca o surcea de trupina, si in punctulu acesta fora asprime de speculatiune dai ate reuni la probe de cercetari mai profunde de catu ce ai ereditu dela strabuni. —

Trecundu apa riulu celu de capetenia alu Boemiei „Elba“ merseramu pe nescce lunci intinse semenate cu grau si alte fructe de tótna s. a. Cea ce pe mine me interesá au fostu unu locu semnatu cu cichoria (Cicorium Individia — Endividien —), de care feliu sciuramu ca in Boemia se semina, inse totusi nu o vediaramu pe unu locu asia mare pene aici. — Acestu fructu, care multi si in patria nóstra, dupace se prelucra in 2 fabrici, ilu intrebuintiédie cu cafea de beutu; ar fi fórté ren-

tabilu si de fotosu sa se sémine si in a noastra patria. —

Mai incolo vediaramu mai multe locuri cu napi (Zuckerrübe), frumosi si bine crescuti. — Din mustulu napiloru se preparédia in fabrici zaharulu. — Asi dice ca celu mai cercatu productu atatu de lumea culta, catu si de tóte societatile omenesci — nu se semina pe la noi mai nice intr'unu locu, — dara cu intristare audu ca in Transilvania se afla una fabrica de zaharu si nice aceea n'are ce lucra, — ne aflanduse napi destui. — In Boemia numai in tienutulu unei preture se afla 2—3 si mai multe fabrici si tóte au ce lucra. — Se intrebamu ce venitulu au? Din zaharu, fiindu darea cam mare, venitulu nu e prea multu — mai nimica, — dara apoi numerósele remasitie dela fabricarea zaharulu, se intrebuintiédia ori spre fabricarea de (spirtu), Alcholu din Melasa — (Melasse sa numesce sirupu plinu de necuratiuni, din care cauza zaharulu in densulu aflatoriu, nu se póte aduce la cristalisatiune); — si mai multe altele, precum remasitiile din napi storsi spre nutrirea viteloru, nuu nutrementu escelentu; — aici numai cu de acestia se ajuta betii economi de 'si potu tiené ceva vitutie, de ingrasiatu; — cea ce nu se mai póte intrebuintia nice spre fabricarea de Alcholu, nice ca nutrementu pentru vite se preface in celu mai bunu gunoiu. —

Pe cum se vede, acesti napi servescu ómeniloru, viteloru ca nutrementu si pamentulu spre ingrasiere; este fórté de doritu ca acestu fructu — inmultinduse si fabricele — se cuprinda locu primu in seminatari la toti economii. —

Vii'e erau tóte in stare buna, struguri putieni, dara cu atata mai buni. — (In dilele mai din urma audiaramu, ca si acestia putrediescu — fórté.) —

Sosindu in cetatea Litomericio (Leitmeritz), fiindu inca tempu cercetaramu giznasiulu, scóla reala, monastirea si alte locuri interesante mai multu pentru studiu criticu decatu pentru economisci.

Mergundu pe o insula vediaramu nescce stupi bine ingrijiti, si sala de adunantia reuniunei de stupi lunga ei, pasimu in adunantia, care tocma se deschidea de presedentele.

La 9 óre tienú D. burgmaistru de aici una cu ventare, in care multiem'a societatii pentru multe

fapte demne in folosulu reuniunii, le multiemi pentru osteneála, si ii saluta cu bene venirea!

Presidentulu societatiei D. Oettl deschisá convorbirea prin una cuventare combinandu: ca cetatea acésta e una corporatiune ca a albineloru; ca corporatiunea albineloru e asemenea corporatiunei unui statu; cine nu cunoáse, — nu intielege — simbolulu „Viribus unitis“ nu póte fi crescatoriu — tata — banu de albine: — „Au nu vedeti ca si plantele dicu: veniti albineloru, veniti si luati mnérea si céra din florile nóstre.“ — Descoperindu adunarii si folosulu, care — pe leuga putiena grija si mai putiene spese, 'lu trage omulu dela albine.

Vice-presidentulu D. Zacke ceti statutele; descoperi venitul, spesele si restulu fondului reuniunii; membrii noi intrati in societate, si cei cari neplatendu pucintica suma séu departatu din sinulu ei.

Se incepu desbaterea puseloru intrebari

(Va urma.)

DIN KONSTITUCIUNEA

pentru

PRINCIPATE PROIEKTATÛ DE KOMICIA CENTRALÛ

дп Фокшани.

Tráznáá konstitúciiei káprinde 145 de artícole:

§ 1. dekiarÛ zmbéle Prinçipate Moldova si Céra românéskÛ de zñá síngÛrÛ statÛ pentru totÛdeazna, sÛntÛ pñmire de România, care óz se gñberneze de zñá reñentÛ.

Relaúionile kÛtrÛ PórtÛ reñmñá aha kÛm saá fÛkÛtÛ ele prin traktatele lãi Mirça, челÛ mái bÛtrÛnã, ВладÛ V., Богдан фийлã лãи СтефанлÛ челÛ mare si Василе Лãzn. StatÛlã sÛz aibÛz aztonomíá depñlnÛz si granicele si neñtralitateá reñmñá aha, dÛnz kÛm saá garantatÛ de kÛtrÛ izterile garantÛtóre. Шчл.

Art. 5. Тоúí români din Prinçipatele zñite

sÛnt egalí dnaintea lecei, dnaintea dÛrilorÛ, dnaintea konkriúionei, si deopotrivÛ priimíúí dn fÛnkúionile statÛlãi. O lece specialÛ va ótÛrÛ konúúionile de admiciúitate si de dnaintare dn fÛnkúionile pÛblíche.

Art. 6. Libertatea individúalÛ este garantatÛ. Nimene nÛ póte fí reúinÛtÛ, arestatÛ saá prigoniÛtÛ de kÛtÛ konformÛ lecei, si dn kazÛrile prevÛzÛte de lece. Nimene nÛ poate fí sÛstracÛ fÛrÛ voia ca dela fíreshú si leúúúúii óei ждекторí.

AfãrÛ de kazÛlã de vinÛ vegeatÛ, nimene nÛ póte fí arestatÛ de kÛtÛ dn pñterea zñi mandatÛ ждекторескÛ motivatÛ, si care trebÛie sÛí fíe komúnikatÛ dn momentÛlã arestÛreí, saá челÛ mÛzãtÛ dovezeci si patrÛ de óre, dÛnz arestare. KÛkÛtorii aчесторÛ dÛrentÛri vorÛ fí nedenciúí potrivítÛ lecei.

Art. 7. Tóte privileúii, skÛtirile saá monopolizãre de класе, sÛntÛ desoúncate pentru totÛdeazna dn statÛlã româñã. O lece specialÛ va preúioa amñnúúimile aчесторÛ abolúúioní.

RanÛrú de boierie nÛ se vorÛ mái da, nici priimi dn viitorí. TitÛlarú aktÛalí nÛ mái pñstrézÛz nici zñá privileúii. TitÛlãrile de nobleúÛ strÛinÛ, презм: prinçipi (кнежé), графí, барони si alte asemenea, ka kontrare vekizãi amezÛmãntÛ alã cerei, sÛnt si reñmñá nepríimite dn statÛlã româñã. Aчесте díspociúioní nÛ priveскÛ pre strÛini.

Art. 8. Români din Prinçipatele zñite de tóte ritÛrile kÛeshúne se bÛkÛrÛ de tóte dÛrentÛrile politíche.

Art. 9. Dnóznírea de româñá se dovbñdeshte, se konserve si se perde, potrivítÛ reñmelorÛ statorníchte prin leúile civíle. Konstitúúionea de фãú si челелалте леúí privítóre la dÛrentÛrile politíche ótÛrÛскÛ каре óznt челелалте konúúúioní печесарíi, пе злгÛ dnóznírea

de romънѣ, спре а пѣтеа чѣева есерчѣа ачесте дрептѣрѣ.

Арт. 10. Натѣралисаціѣнеа мѣкъ се дѣ, комфортѣ леѣеѣ, де пѣтереа жѣдекѣторѣскѣ, еар натѣралисаціѣнеа чеа маре се дѣ пѣмаѣ де пѣтереа леѣислатѣвѣ. Нѣма натѣралисаціѣнеа чеа маре пѣне не стрѣнѣѣ дѣтр'о лѣне кѣ ромънѣлѣ, спре а се пѣтеа вѣкѣра де тѣте дрептѣрѣле політѣе, преѣм шѣ де дрептѣлѣ де а посѣда тошѣ.

Натѣралисаціѣнеа чеа маре се дѣ пѣмаѣ ла стрѣнѣ де рѣліѣне крѣштѣнѣ. Тотѣ ромънѣлѣ де орѣнѣнѣ, фѣрѣ прѣвѣре кѣтрѣ локѣлѣ пашѣреѣ сале, прѣн сѣмпѣлѣ черѣре адресатѣ пѣтереѣ леѣислатѣе, шѣ кѣ довадѣ де лепѣдареа са де протѣкѣѣнеа стрѣнѣнѣ, пѣте довѣндѣ прѣн актѣ де натѣралітате дрептѣрѣле де четѣѣденѣ алѣ Прѣнчѣпателорѣ жѣне.

Ачесте дрептѣрѣ се рекѣпоскѣ шѣ стрѣнѣлорѣ пѣкѣѣдѣ дѣ Прѣнчѣпателе жѣне дѣн пѣрѣндѣ стабіліѣ дѣ цѣрѣ шѣ карѣе, ажѣншѣ дѣ вѣрста леѣвѣтѣ, ворѣ чере дела пѣтереа леѣислатѣвѣ шѣ ворѣ довѣндѣ прѣн актѣ де натѣралітате дѣскрѣереа лорѣ дѣтре четѣѣденѣ Прѣнчѣпателорѣ жѣне.

О леѣе спецѣалѣ ва десволта ачесте прѣнчѣнѣ:

Арт. 11. Нѣмаѣ ромънѣнѣ потѣ фѣ адмѣншѣ дѣ фѣнкѣнѣнѣ чѣвѣле сѣѣ мѣлітарѣ. Стрѣнѣнѣ нѣ се потѣ вѣкѣра де асѣмене дрептѣрѣ, декѣтѣ дѣ казѣрѣ анѣме статорнѣчѣте де леѣе.

Арт. 12. Нѣчѣ о пѣдѣпѣ нѣ пѣте фѣ дѣнѣнѣдѣтѣ нѣчѣ аплѣкатѣ де кѣтѣ дѣ пѣтереа жѣнѣ леѣе. —

Арт. 13. Домѣчѣліѣлѣлѣ есте пѣволабілѣ. Нѣчѣ о вѣзѣтаре а домѣчѣліѣлѣлѣ нѣ пѣте а се фаче де кѣтѣ дѣ казѣрѣле анѣме превѣзѣте де леѣе, шѣ потрѣвѣтѣ форѣтелорѣ де еа прѣскрѣсе. Кѣлѣкѣторѣнѣ ачѣсторѣ дрептѣрѣ се ворѣ пѣдѣпѣнѣ копѣфорѣтѣ леѣеѣ.

Арт. 14. Тоѣнѣ ромънѣнѣ, фѣрѣ осѣвѣре, сѣнт

ліберѣ де а'шѣ стрѣнѣнѣта домѣчѣліѣлѣлѣ шѣ а кѣлѣторѣ дѣлѣнѣтрѣ сѣѣ аѣарѣ, преѣмѣнѣ интересѣле лорѣ персоналѣ еар повѣѣдѣ, фѣрѣ ка оз поатѣ фѣ дѣнѣпѣдекаѣнѣ, декѣтѣ дѣ казѣрѣле анѣме превѣзѣте де леѣе.

Арт. 15. Прѣпрѣетатеа, де орѣе патѣрѣ, есте пѣволабілѣ. Нѣмене нѣ пѣте фѣ еспрѣпрѣатѣ декѣтѣ пѣнѣтрѣ казѣсѣ де интересѣ пѣлѣлѣкѣ, шѣ прѣнѣтр'о дрѣятѣ шѣ прѣеалабілѣ деспѣтѣжѣвѣре. О леѣе спецѣалѣ ва отѣрѣжѣ фѣекаре казѣ де еспрѣпрѣнѣнѣнѣ.

Арт. 16. Нѣчѣ о леѣе нѣ пѣте дѣнѣнѣнѣдѣ пѣдѣнѣса копѣскѣрѣѣ аверѣлорѣ.

Арт. 17. Пѣдѣнѣса морѣеѣ есте десѣнѣнѣнѣдѣтѣ. аѣарѣ де казѣрѣле превѣзѣте дѣнѣ кодіка пѣеналѣ мѣлітарѣ. Пѣдѣнѣса вѣтѣнѣ есте кѣ тотѣлѣ десѣнѣнѣнѣдѣтѣ. Морѣеа чѣвѣлѣ рѣтѣнѣле пѣкѣпоскѣтѣ дѣнѣ статѣлѣ ромънѣ.

(Ва жѣма.)

La mormentulu Domnei . . . Panaiotu in Lugosiu.

Ca leulu ce racnesce vulneratu de sageta

Unui negru selbatecu; ca riulu celu de munte

Candu lovesce prin stance in curgerea-i turbata;

Ca crivetiulu celu aspru, candu are sa se lupte,

Prin aierulu celu dulce cu munti, cu vali cu deturi:

Asia adencu mugesce lovitu fiindu de sorte

Copilulu cu durere, cuprinsu de grele valuri,

Asia elu se trantesce, plangendu a mamei morte.

Dar fica multu mai blanda, se usca pre picioru,

Mai pallida ca mortea nu pote se resufe,

Nu pote se respire nici cea mai lina bore,

De lacrimi ce-i curgu ochii nu voru sa se desimble.

Nu-i sufere mancarea, aieru, lumina-i strica

Catu pote se ascunde, incungiura vederea

Chiaru si aceloru lucruri, ce de candu era mica
Le preferea mai tare, — Amara e durerea!

Musica, jocu, si baluri, ce o 'ncantau o data
Preamblari, petreceri dese, sunt tóte ca chimero
Cuvinte fara fapte, ce nu dau vr'o respata
Ce nu mai au valóre, sa-i faca vr'o placere.

Copilu-i mai ferice, caci elu déca regnesce
Isi stempera durerea si nu'lu de totu consuma
Dar ea i mai simtitóre, incetu se vestediesce
Plansóreali linistita viatia i o mai curma.

Sa-i dici se nu mai planga, se o rogi se aiba voia
E lucru preste fire, — se plangi cu ea 'npreuna
— Dar nu din maiestria — e fórté a nevolia
Ma credeti-mi ca asta-i ar face fire buna.

O lacrima candu scapa strainulu cu durere
La pétra mormentala, la umbra mamei dulce
Acésta potolesce si foculu cu putere.
Si 'n ori de mangaiere tristatulu peptu conduce.

Ea face ca si róua, se crésca érba 'n cale,
Si florile 'n gradina curendu sa se desvólte.
Asia astfeliu de lacrimi, ce curgu pre facie vale,
Sunt fermecu pentru cela ce vérsa candu le póte.

Plangeti dar fili si fice! cu lacrimi caldi ca bobulu
Plangeti la gropa maicei, sciindu ca acestea la-
crimi
Ve scapa de durerea, ce consuma ca foculu,
Plangundu tieneti mesura, nu treceti nici din mar-
gini. —

26. Augustu 1859.

A. S . . . ru.

КОЛОНЕЛЪЛЪ БЪРЕЛИАНЪ.

(1854.)

I.

Дитр'о диминедъ зориле върсаръ,
Ши 'н кжипиэ ла Крайова остамі с'аднаръ,

Ши ераѣ ла нѣтерѣ есте песте мѣ, —
Къ еі колонелълѣ авеа сѣтециѣ;
Къчи Fischbach сосісѣ ла маневра таре
Ши 'н кжипиэ латъ. се 'нтречеѣ къларе.
Окилѣ маі пѣі vede, пар' ши калълѣ пере,
Осташлѣ алѣргъ жосѣ ши 'н сѣсѣ къ фере,
Ши тоді дитр'о кжипъ нѣшка о дескаркъ,
Продъкѣ о минъне, вѣтълѣ чѣаркъ.

„Браві фечорі! е вѣне, цѣнералълѣ зисѣ,
Пентрѣ воі е арта, ш'арта-а фі девиѣ.
Стаді де акъта гата, къчи лѣпта в'аштѣнтъ,
Ш'аведі воі спре лѣвѣ, даторинѣ дрѣптъ.
Съ стѣтѣ азі л'оалѣт Търѣіа съ кадъ,
Ши че'і пѣгънѣме, тотѣ съ се препѣдъ,
Ш'атънѣ воі веді фаче царълѣ пѣчѣре,
Ш' ініма лѣі таре дн дарѣ нѣ вѣ чѣре,
Ва да ромънѣіеі сжѣтъ лѣбертате,
Ши ва фі дн цѣрѣ паче ши дрѣптате.“

Ромънѣі аскълѣтъ, дар' дин капѣ кълѣтѣрѣ,
Сгомотълѣ се 'нтинде, нѣ се дѣвоирѣ!
Мѣртърълѣ с'авде кжѣ се шопотѣште
Къ царълѣ е ачѣла каре не скълѣвѣште,
Ши че вѣне фаче къндѣ не сѣрѣчѣме
О сѣвѣжъ дѣкъ ши прин воіерѣме?!
Ка крѣштинѣ протекторѣ н'арѣтѣ вѣртѣте,
Къндѣ а лóстрѣ цѣрѣ ѣте 'н сѣрвѣтѣте.
Дѣла дракъ тѣмълѣ, ромънълѣ нѣ чѣре,
Шѣте, нѣлѣ ажѣтѣ, длѣ ласѣ де пере.

Асте колонелълѣ тайнѣ нѣ ле дѣне
Лѣі Fischbach дн фаѣт ле респънде вѣне.
„Домънѣ! не іѣртѣ, а вóстрѣ допрѣ
Осташі ачѣстѣа нѣ потѣ а 'мплѣнѣре.
Оастѣа ромънѣскѣ арѣ дѣстѣнарѣ
Ка съ цѣнѣ 'н цѣрѣ о ординѣ таре.“
Рѣсълѣ чѣла таре вѣжѣтѣ се тѣнѣасѣ,
Ши де-аша къвѣнте грѣѣ се вѣтъмасѣ,
Ши пар' къ дѣмъндѣ „дн а мѣа остѣре
Еѣ вѣ воіѣ рѣсѣіра мѣе спре сѣрвѣре.“
Бѣрезіанѣ сарѣ дѣнаѣтѣі вѣне

Ши-і зиче, „кз форцъ нз реіесе віне!
 Рзсіа че чере е о греа черкаре
 Дрепгълѣ дърїї неагъ о аша лятаре.“
 Акъм цесералълѣ калълѣ пінтелеште
 Кз Царѣ аменіцъ, шї ла кортѣ порнеште,
 Еаръ колонелълѣ кѣтръ остъшїне
 Нѣкѣжїтѣ се 'нторче ш'ах! тз ромъшїне
 „Мерці — 'ї зїс'акасъ — шї артеле-ці спеалъ
 Ка съ стаї тотѣ гата, дн зї ка ш'н сеаръ!
 Цѣра шї пѣчївеша цї се амѣншїцъ
 Шї асъпра пѣстръ ршїї с'аскъмъцъ;
 Дар е таре зълѣ ш'алѣ дндъраре
 Де-а лорѣ тїръшїне не ва фї екъпаре!“
 Ла кортеле плеакъ шї тоцї се ресѣїръ,
 Къцетълѣ 'ї мастръ, греѣ се пѣкѣжїръ.
 Търчїей дн конгръ, нз! пої нз времѣ лъптъ,
 Че ва зїче-атълечеа лътеа чеа маї мълтъ?!

II.

Зїоа кържндѣ трече, сѣра-ї 'нтънекѣсъ,
 Крївсцълѣ с рече, пѣншеа 'ї рѣкорѣсъ.
 Не етраде кѣстодїї мерѣ, вїнѣ, се'нтълнрїъ,
 Стренїтлѣ с'акде, шї че шолотїръ.
 Де зїоа де тъне плїнї сѣнтѣ де 'нгрїжїре,
 Шї аштѣптъ зїоа кз несѣферїре.
 Дар нз-ї зїоъ віне кѣндѣ ршїї къларе
 Ш-ажнїгѣ ла Країова дн мерсълѣ челѣ таре.
 Дъръванцїї днсѣ фаїта азїрїъ,
 Шї кз арта 'н тънъ еї тоцї се гзтїръ
 Днълѣ дїнтре джншїї акъм ле гръїсѣ;
 Ршїї сѣнтѣ мѣдцїне, тънїъ шїрїсѣъ,
 Ної сѣнтетѣ о тънъ, еї сѣнтѣ ѳсте тълтъ,
 Нз пѣтемѣ пої асъзї ка съ прїмїмѣ лъптъ,
 Шї кнхта 'ї тїранъ, скълвїа 'ї апаръ,
 Съ черкѣмѣ пої даръ а пѣстръ екъпаре!
 Шї тоцї кз дегравъ лваръ о кале,
 Ш-атърждї еї плѣкъ дн лътеа чеа таре.
 Ршїї дн Країова іатъ шї днтраръ,
 Шї че е тїраре, не пїменї н'афларъ.
 Фзгѣ козачї дн зрїтъ, аша, маї кѣтѣ сѣбръ,
 Шї сѣтошї де сѣпде днторкѣ спадя рѣлѣ.

Ка фълцерѣ алѣргъ не romanї с'ажнїгъ,
 Шї кѣндѣ 'ї възъръ, днтръ еї с'алнїгъ.
 Вр'о кѣдїва дїн тржншїї дндърѣтѣ дѣсеръ,
 Еар' чеї че скъпаръ, ла гзрчї ажнсеръ.
 Че'ї прїшї се десартъ, шї маї стржнскѣсе черкъ,
 Чїне ле-а датѣ сѣатълѣ, ла гзрчї ка съ трѣкъ?
 Чїне ле-а датѣ сѣатълѣ нз се пѣте а сѣїре,
 Дїн пренксѣ се зїче, Бзрелїанѣ а фїре. (Ва зрта.)

CENTINŢE DE LA KONFUCIE,

фндаторълѣ релѣцїї кїнезїлорѣ.

Пентръ пѣрѣареа отълѣ се афл о лѣде
 кїаръ: а лъкра тотѣдеавна кз сїнчерїтате (дн
 кзрѣдїа къцетълѣ) шї а те цїнеа кз тотѣ сѣлѣ-
 тлѣ шї кз тѣте пѣтерїле де лѣдеа кз, съ пѣ
 фачї алтора нїшїкѣ, че нз аї вої ка сѣ'цї
 факъ цїе алдїї. —

Чїнчї лъкрърї трѣвзе съ се пѣзѣскъ віне
 дн лъте: Дрентате днтре донїторѣ шї сѣнѣсѣ,
 їзвїре днтре пѣрїнцї шї копїї, крѣдїнѣ днтре
 бърватѣ шї фетеїѣ, ресектѣ кѣтръ пѣрїнцї шї
 днтре фрацїї, конкордїѣ днтре прїетїнї.

Пентръ попорѣ сѣнт маї вѣне ексемпледе
 декѣтѣ днвзцѣтърїле. (Маре адевърѣ!)

Бърватълѣ днцелентѣ есте челѣ маї адрїгѣ
 жѣдекѣторѣ пентръ сїнеш днсѣшїї, елѣ адїкѣ дншї
 есте шїе акъсѣторѣ, марторѣ шї се жѣдекѣ дн-
 сѣшї не оїне.

(Din Кълїндарїзлѣ пентръ попорълѣ ромънѣ
де Георгїе Барїд)

Archeologicu.

In primavēra anului acestuia un economu ro-
 manu din Totesol, care satu se afla in vecinatatea
 Hatiegului si nu in Germania, cum citim in Gaze-
 ta magiara (Képes Ujság) Nr. 10 a. 1859, arendu
 in hotarulu Totesiloru a aflatu unu lantiu de auru
 curatu, greu mai biue ea de 2 ponti, care c. r ca-
 binetu de anticitati dela Viena l'a cumpratu cu-

1800 fr. v. a. Unii dintre literati cugeta ca acestu lantiu ar fi fostu ornamentu calului de parada, a caruiva erou romanu; eara altii, cumca ar fi fostu ornamentu sacru pentru tipulu caruiva Dumnedieu romanu paganu.

Gavrilu m. p.
vicarin.

Multu onorate Domnule Redactoru!

Rogu-te fôrte ai bunetate a publica in nume-
rulu viitoriu insciintierea acêsta:

Multu respeptati Domni!

Scima bine, ca poporul nostru romanu e a-
vutu precum de poesia, asia si de prosa populara;
dara poesia lui acum se afla imbraciosiata, si asia
numai prosa remase innapoi, in carea se afla asia
epose minunate si idei nalte, asia alegoria curata
si adeveru batatoriu la ochi; catu fara voie atrage
pre celu strainu la recunoscerea sentimentiei: „roma-
nulu e nascutu poetu;“ ma de alta parte tôte ace-
ste asia de interesanta si de studiére démna a fa-
cutu prosa poporului romanu in naintea strainiloru,
catu acestia necrutiandu ostenelele loru, singuri
s'au pusu a culege atare schitie din gura poporului
nostru, si a le pre'ntôrce in limba loru materna pu-
blicandu-le de exemplu, in almanacuri, manuale, ca-
lindare s. a. si dandu cetitoriloru loru o asia ma-
teria dulce, catu si poetica; — si noa romaniloru,
vedien-du-le acele in traduceri, dar' in origine tiparite
nu, vedien-du acelu tesauru santu alu nostru mai
tare pretiuitu de straini, decatu de noi inima sa nu
ne dôra?!

Acêsta lipsa mare jacundu si subscrisului pre
inima, a nasutu mai de multu ca tôte puterile sa-
le a culege de pe mai multe parti traditiuni pen-
tru fundarea edificinlui literariu romanu, si i-a si
succesu parte prin singura 'si sirguintia, parte prin
ajutoriu alora a castiga o suma fôrte mare de
povesci (naratiuni), vr'o 400 de provôrbe (vôrbe
veci, dicale), si in urma o massa de datine deschi-

linite si anecdôte, care tôte sub titlu: Prosa po-
pulara voru esi catu mai curendu la lumina

Tomulu antein din povescile poporale jace de
o luna sub tipariu, si se pôte prenumera la elu,
pen' ce va fi gata, numai cu 60 de crucieri noi; ér
dupa aceea pretiulu lui se va sui la 1 fr. v. a.

Banii de prenumeratiune, precum si tôte epis-
tolele au de a fi adresate in Viena la universi-
tate. —

Jumetatea venitulu curatu din edarea acestui
tomu e sacratu museului gimnasialu romanu din
Blasiu.

Mai departe ori si cine, care de acum in colo
va tramite subscrisului povesci chiaru cu cuvintele
poporului, are dela 8 povesci unu galbenu austra-
acu, si totu atata dela 10 datine, 20 provôrbe, séu
anecdote.

Esirea tomului va fi anuntiata in pretiésele
jurnale romanesci

Coleptantii dela 7 esemplare au 1 gratisu in
tipu de remunerare.

Numele onoratoriloru prenumeranti si coleptanti,
ca a unoru ajutatori la edarea acestui tomu, va esi
innapoi cartii.

In fine subscrisul are sinceru se marturisésca,
ca la acestu opu ce va esi, va fi fôrte atentu, se
pastredie originalitatea poporala, asia in idei, pre-
cum in espresuni, — si pentru acêsta numai atata
va adauga, lasa, séu stramuta, catu va pofiti stilulu
mai modernu, si espicarea materiei.

Pre lenga carea anuntiare, sperandu catu mai
caldurôsa imbraciosiare acestui scopu nobilu si in-
teresantu, remane prea onoratulu publicu cetitoriu
romanu cu aplecatiunea cea mai adenca.

Viena, 29. Optombre 1859.

V. de St. Aradanu,
drepturianu.